

Ευχή για ζώντες και κεκοιμημένους

[Ορθόδοξη πίστη](#)

Αρχιμανδρίτης Αρσένιος Κατερέλος,

Ηγούμενος Ι. Μονής Αγίου Νικολάου Δίβρης Φθιώτιδος

Αφού ευχηθούμε "καλο υπόλοιπο της Αγίας Τεσσαρακοστής, αγαπητοί μου αδελφοί, να υπενθυμίσωμε, ότι κατά την προηγούμενή μας σύναξι, είχαμε ολοκληρώσει την προσευχή του Ιησού για όλους τους ζώντας, λέγοντας "Κυριε Ιησού Χριστέ, ελέησον ημάς".

Σήμερα σκόπιμα ξανατονίζομε, ότι για να προσευχηθούμε για κάποιους λέγοντας την ευχή, δεν χρειάζεται να κουραζώμαστε και να ζαλιζώμαστε αναφέροντες συνεχώς τα ονόματά τους. Αρκεί την πρώτη μόνο φορά να αναφέρωμε τα ονόματα των ανθρώπων αυτών και μετά να λέμε μόνο και συνεχώς το "Κυριε Ιησού Χριστέ, ελέησον ημάς". Χωρίς δηλαδή μετά να επαναλαμβάνωμε τα ονόματα αυτά, διότι στο "ημας" συμπεριλαμβάνονται, και ολόκληρη η ανθρωπότητα, και κατά έναν εντελώς ξεχωριστό και ιδιαίτερο τρόπο, τα ονόματα που προαναφέραμε την πρώτη μόνο φορά εις την αρχή.

Και στο σημείο αυτό ενθυμούμεθα, ότι όταν ήμαστε ακόμη λαϊκοί και κάποια ημέρα εισερχόμεθα στο Άγιον Όρος, συναντήσαμε εκεί στο καράβι, κάποιον κύριο, ο οποίος μεταξύ των άλλων μας είπε τα εξής: «Ε, αφού θα πας στον Γέροντα Παΐσιο, πες του να κάμη προσευχή για μένα. Είμαι ο Νάρκισσος. Θα καταλάβη ο Γέροντας. Ξέρει την περίπτωση μου». Εγώ μετά μία-δυό ημέρες πήγα στον Γέροντα. Αλλά την στιγμή που έφθασα στον Γέροντα είχα ξεχάσει το όνομα του κυρίου που μου είχε πη να διαβιβάσω στον Γέροντα την ικεσία του για προσευχή. Και είπα στον π. Παΐσιο:

- «Γέροντα, μου είπε κάποιος να κάνετε προσευχή. Σας ξέρει και τον ξέρετε. Συγγνώμη, αλλά ξέχασα τώρα το όνομά του, γιατί είναι λίγο σπάνιο».

Και μου απήντησε ο π. Παΐσιος:

- «Ε, και; Ας το ξέχασες. Το όνομα το ξέρει ο Θεός. Ξέρει ο Θεός ποιός είναι ο άνθρωπος αυτός. Εγώ θα κάνω προσευχή για το άτομο αυτό και ξέρει ο Θεός τι

πρόβλημα έχει».

Πριν όμως προχωρήσωμε και μιλήσωμε για την προσευχή του Ιησού η οποία αναφέρεται στους κεκοιμημένους, ας πούμε λίγα λόγια, σε πρώτη βέβαια φάσι, για το κομβοσχοίνι, μιας και ερωτηθήκαμε δημόσια περί αυτού.

Το κομβοσχοίνι δεν είναι μεν υποχρεωτικό να χρησιμοποιείται κατά την προσευχή του Ιησού. Όμως, τελικά, στην πράξι, είναι πολύ πρακτικό, πολύ χρήσιμο, και άρα επιβεβλημένο, πέρα για πέρα. Δηλαδή είναι πιο αποτελεσματική η ευχή, όταν λέγεται με το κομβοσχοίνι, όταν είμαστε απερίσπαστοι.

Κατ' αρχάς, αυτό καθ' εαυτό το κομβοσχοίνι είναι ευλογημένο, εφ' όσον έχη στην άκρη το σημείο του Σταυρού. Ο κάθε κόμπος έχει 7 η 9, νομίζω, σταυρούς - ας μη μπούμε, τώρα, σε λεπτομέρειες τέτοιου είδους. Η παράδοσις λέγει, ότι βρέθηκε αυτός ο σταυροειδής κόμπος για να μη μπορή να πλησιάση ο διάβολος. Διότι φρίττει ο διάβολος, όταν βλέπη το σημείο του Σταυρού. Όπως επί παραδείγματι συνέβη σε κάποιον μοναχό, όπου είχε φτιάξει κόμπους για να μετράη τις ευχές του και ο διάβολος έλυνε αυτούς τους κόμπους.

Η πρώτη τώρα χρησιμότητα του κομποσχοινιού είναι να μας δείχνη, να μας δίνη έναν σταθερό και αυτόματο ρυθμό, μία σταθερή συχνότητα όταν λέμε την ευχή. Να αναφέρωμε επ' αυτού ότι η αντιστοιχία είναι: Ένας κόμπος που μετράμε, μία ευχή να λέμε. Όχι δηλαδή να λέμε μία ευχή και να προσπερνούμε πολλούς κόμπους. Γιατί δυστυχώς από κακή ίσως συνήθεια, παρατηρείται κάποιες φορές αυτό το φαινόμενο. Να λέγη δηλαδή κάποιος μια ευχή και να περνάη τους κόμπους δυό-δυό, τρεις-τρεις, δέκα-δέκα. Δεν είναι σωστό αυτό. Άλλωστε δεν έχει κανένα νόημα.

Δεν πρέπει, το ξανατονίζομε, να λέμε την ευχή μηχανικά και βεβιασμένα, αλλά να χωνεύωμε καλά το νόημα των λέξεων που προφέρομε. Όπως συμβαίνει όταν παρακαλούμε ένα υψηλά ιστάμενο πρόσωπο για ένα αίτημά μας, προσέχομε όχι μόνο τι θα πούμε, αλλά και πως θα το πούμε. Ε, αυτό ισχύει, κατά μείζονα λόγο για τον ουράνιο Βασιλέα, τον Βασιλέα των βασιλευόντων, τον Κύριο ημών Ιησού Χριστό.

Από την μία λοιπόν πρέπει να χωνεύωμε καλά τα λόγια της προσευχής, και έτσι όχι μόνο δεν θα κουραζώμαστε, αλλά θα ξεκουραζώμαστε από τα λόγια της προσευχής. Επί πλέον θα μεγιστοποιούμε την προσωπική μας ωφέλεια, η οποία απορρέει από την ευχή. Από την άλλη όμως να μην αφήνωμε χρονικά κενά από ευχή σε ευχή, για να μη προλαβαίνη ο νους μας να μετεωρίζεται και να σκέφτεται άλλα πράγματα και να διαχέεται, ιδιαίτερα, όταν είμαστε στην αρχή αυτής της πνευματικής εργασίας της προσευχής.

Επί πλέον τώρα όσον αφορά στις εισπνοές - εκπνοές κατά την διάρκεια της ευχής, η από ευχή σε ευχή, και γενικώτερα στις διάφορες τεχνικές μεθόδους αυτοσυγκεντρώσεως, όπως το να καθώμαστε σε κάποιο σκαμνάκι, να έχωμε ωρισμένη στάσι, να στρέφωμε το κεφάλι προς το στήθος, κλπ. - χωρίς όλα αυτά να

τα περιφρονούμε, κάθε άλλο -, όμως θεωρούμε σκόπιμο, στην φάση αυτή τουλάχιστον, να μη τα αναφέρουμε σε γενικό επίπεδο. Και τούτο, επειδή φοβόμαστε να μην υπάρξουν παρανοήσεις και γίνουν όλα αυτά αυτοσκοπός. Διότι ο τελικός στόχος και καρπός της προσευχής μας πρέπει να είναι η δια βίου απέκδυσις του παλαιού ανθρώπου και η ένθεη ταπείνωσις.

Διότι, αυτές οι τεχνικές μέθοδοι, ιδιαίτερα η τεχνική της αναπνοής, απαιτούν σωστό οδηγό, επειδή υπάρχουν διάφοροι κίνδυνοι, όχι μόνο πνευματικοί, αλλά και οργανικοί. Δηλαδή μπορεί να νομίση ο προσευχόμενος ότι δήθεν είναι σε μέτρα, προχωρημένος, κλπ., σε βαθμό μάλιστα να φθάση και σε αυτήν τούτην την πλάνη. Διότι οι πλάνες στην προσευχή, όταν λείπη το εσωτερικό υγιές πνευματικό προσωπικό υπόβαθρο, δεν είναι λίγες, ούτε ευκολοδιάκριτες.

Ένα απλό παράδειγμα ας αναφέρουμε: Σκεφθείτε κάποιον αρχάριο να έχη πέσει "με τα μούτρα" - συγγνώμη για την έκφραση - στην εργασία της ευχής και να λέγη την ευχή αδιάλειπτα και από τον πολύ ζήλο να μη λέγη "καλημερα" στόν οποιονδήποτε περαστικό δίπλα του για να μη χάση, δήθεν, τον ειρμό της προσευχής. Αν αυτός δεν συνειδηθή, αλλά συνεχίση με το ίδιο φρόνημα να περιφρονή τον έναν και τον άλλον που περνάει δίπλα του και να λέγη την ευχή, κανείς δεν μπορεί να προβλέψη πόσο σοβαρά προβλήματα, πνευματικής και οργανικής φύσεως, μπορεί να αποκτήση.

Αλλά, πέρα από τους προαναφερθέντας κινδύνους, ο κυριώτερος λόγος που δεν αναφερόμεθα στις διάφορες τεχνικές είναι ότι πιστεύουμε ακράδαντα, ότι οι τεχνικές αυτές τελικά πολύ μικρό ρόλο παίζουν στην καρποφορία της προσευχής. Διότι, όλο σχεδόν το βάρος πέφτει στον εν γένει σωστό μας πνευματικό αγώνα. Γιατί, όποιος επί παραδείγματι, λέγει την ευχή του Ιησού και κάνει "συμβολαιο" με τον Χριστό, όχι να συγχωρηθή, να διορθωθή, να ταπεινωθή και να φωτισθή, αλλά λέγει την ευχή για να αποκτήση κάποια πνευματικά χαρίσματα, όπως να καυχιέται ότι "έχει την ευχή", ε τότε ο Θεός, και πάλι από αγάπη, δεν θα του δώση τα αναμενόμενα χαρίσματα για να μην αλαζονευθή.

Ας διαβάσωμε τι λέγει σχετικά κάποιος Ρώσος στάρετς επί του θέματος αυτού. Λέγει: «Ας αφήσωμε στον ίδιο τον Κύριό μας την μεταμόρφωσι της συγκεντρωμένης προφορικής προσευχής μας σε νοερά προσευχή και σε καρδιακή προσευχή. Θα την μεταμορφώση, δίχως άλλο, σαν μας ιδή έστω και λίγο ωριμασμένους, καθαρισμένους, με την εφαρμογή των εντολών». Και συνεχίζει λέγοντας παρακάτω: «Όποιος είναι νήπιος σε πνευματική ανάπτυξι, δεν είναι κατάλληλος για πνευματικές δωρεές. Δεν θα τις χρησιμοποιήση για την δόξα του Θεού, ούτε για ωφέλεια δική του, η για ωφέλεια του πλησίον».

Και συνεχίζει λέγοντας: «Θα τις χρησιμοποιήση, τουναντίον, για να πλήξη τον εαυτό του. Θα γίνη αλαζόνας και θα φουσκώση με την μοιραία έπαρσι και την καταστρεπτική περιφρόνησι του πλησίον. Και όταν, ενώ δεν έχωμε χαρίσματα και

έχομε ένα σωρό αδυναμίες, συνεχώς κομπάζωμε και ταπεινώνωμε τον άλλον, τι θα συνέβαινε, αν μας είχαν εμπιστευθή κάποιον θησαυρό πνευματικό, κάποια ειδικά χαρίσματα; Δεν θα γινόταν αυτό αιτία μιας ακόμη πιο τρομερής καταστροφής μας;»

Όπως μας έλεγε ο π. Παΐσιος: «Θέλει ο Θεός να μας δώσει λίγη Χάρι, και πριν καλά-καλά μας την δώσει, υπερηφανευόμαστε, νομίζομε ότι κάτι είμαστε, και έτσι, για καλό δικό μας, δεν μας την δίνει καθόλου».

Μα, άνθρωπέ μου, υπερηφανεύεσαι για την Χάρι; Μα το λέγει ετυμολογικά και η ίδια η λέξις ότι είναι "χαρις". Το ότι θέλει δηλαδή ο Θεός και σου την δίνει, δεν σημαίνει ότι είναι ο Θεός δεσμευμένος να σου την δώσει οπωσδήποτε, άνθρωπέ μου».

Και σε κάποια άλλη συνάφεια έλεγε σχετικά, για το ίδιο θέμα, ο π. Παΐσιος, ότι πολλές φορές μοιάζει ο άνθρωπος σαν ένα μικρό παιδάκι, ένα βρέφος, που προσπαθεί να ανεβή μία μεγάλη σκάλα. Και ενώ βρίσκεται στο πρώτο σκαλί, προσπαθεί να πάη στο δεύτερο. Δεν τα καταφέρνει. Προσπαθεί, πέφτει, σηκώνεται, ξαναπέφτει... Αυτό γίνεται πολλές φορές, ώσπου το πιάνει η μάνα του, γιατί το λυπάται, και με μιας το τοποθετεί στο τελευταίο σκαλί. Και μετά λέει το παιδάκι στον εαυτό του: "Μπραβο μου, που ανέβηκα!" Ε, ο άνθρωπος, αν σκέφτεται όπως είπαμε πριν, σκέφτεται ακόμη πιο ανώριμα και από αυτό το βρέφος.

Έτσι λοιπόν για να επανέλθωμε, το πρώτο πλεονέκτημα του κομβοσχοινοῦ είναι ο σταθερός ρυθμός. Βέβαια, αν θέλωμε ακόμη πιο πολύ να εμβαθύνωμε στο θέμα της συχνότητας, που για μας είναι πάρα πολύ σοβαρό θέμα, καλό είναι να αναφέρωμε το εξής: Ο κάθε άνθρωπος, αν αγωνισθή για κάποιο διάστημα εις το πνευματικό αγώνισμα της προσευχής του Ιησού, κάποια στιγμή αποκτά μία δική του, ας την ονομάσωμε έτσι, στιγμιαία "ιδιοσυχνότητα" ευχής (δηλαδή της περιόδου εκείνης). Αυτή συμβαίνει να είναι και η συχνότητα με την οποία λέγει ο άνθρωπος την προσευχή, όταν η ευχή λέγεται από μόνη της αυτενέργητα, αβίαστα, νοερά, καρδιακά. Επί παραδείγματι, όταν ο προσευχόμενος κοιμάται, η όταν ξυπνάη και αντιλαμβάνεται να λέγεται η ευχή από μόνη της μέσα του, ε, αυτή ακριβώς η ιδιοσυχνότητα είναι και η πιο ενδεικνυομένη συχνότητα για να εκφέρεται η ευχή από τον άνθρωπο αυτό ανά πάσα ώρα και στιγμή. Έτσι, κατά τον ταπεινό μας λογισμό, νομίζομε ότι έχομε εσωτερικό πνευματικό συντονισμό κατά τον οποίο μεγιστοποιούνται τα οφέλη της ευχής.

Επίσης δεύτερη μεγάλη βοήθεια που μας παρέχει το κομβοσχοῖνι, είναι ότι μας υπενθυμίζει να λέμε την ευχή όταν ο νους μας ταξειδεύη τήδε-κακείσε, πέρα-δώθε, κλπ. Είναι δηλαδή τρόπον τινά ένας τέλειος υπομνηματιστής. Διότι μας υπενθυμίζει συνεχώς να λέμε την ευχή. Διότι, όπως καταλαβαίνετε, εάν κρατάς στο χέρι σου το κομβοσχοῖνι, και να ξεφύγης λίγο - που σίγουρα θα ξεφεύγωμε κάπου-κάπου - ε, όταν κοιτάς το κομβοσχοῖνι, αυτό θα σου υπενθυμίζη το ιερό και

αδιάκοπο χρέος σου. Έτσι είναι πάρα πολύ καλό να κρατάμε το κομποσχοίνι στο χέρι - όταν βέβαια είναι εφικτό - και να μη το αποχωριζώμεθα. Και εάν το αποχωρισθούμε - αυτό είναι ευχή βέβαια - να είναι μόνον από πολλή ανεξέλεγκτη πνευματική χαρά-ηδονή.

Όπως συνέβαινε σε κάποια ψυχή, που σταματούσε την ευχή και άφηνε το κομποσχοίνι, επειδή εγοητεύετο. Και όταν επυρπολήτο από την πολλή θεία ηδονή και από την υπερφυσική θεία λάμψη, της φαινόταν ο πολύς χρόνος που προσευχόταν σ' αυτήν την κατάσταση για πολύ λίγο. Η καλύτερα, της φαινόταν ότι σταματούσε ο χρόνος, καθ' όσον τότε υπήρχε εμπειρικά άυλη αίσθησις του άυλου Θεού. Αλλά για να γίνονται αυτά και άλλα ανώτερα, ωραιότερα, γοητευτικώτερα, χρειάζεται πολύς και σωστός αγώνας.

Και στο σημείο αυτό, επειδή όλοι μας απογοητευόμεθα, λίγο-πολύ από την μη συγκέντρωσι του νοός μας, θα σας διαβάσω, αγαπητοί μου αδελφοί, αποσπασματικά, ένα κομμάτι από τον άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο. Λέγει ο ιερός Πατήρ:

«Η θύμησις του ονόματος του Ιησού διεγείρει τον εχθρό για μάχη. Γιατί μία ψυχή που πιέζει τον εαυτό της να λήη την προσευχή του Ιησού, μπορεί με αυτήν την ίδια την προσευχή να βρη ο,τιδήποτε. Και αγαθό, και πονηρό. Πρώτα η ψυχή μπορεί να δη το πονηρό στα μύχια της καρδιάς της, να το εντοπίση δηλαδή, και ύστερα μπορεί να δη το αγαθό. Η προσευχή αυτή μπορεί να υποκινήση τον όφι σε δράσι. Και η ίδια αυτή μπορεί να τον συντρίψη μετά. Η προσευχή αυτή μπορεί να ξεχώση την αμαρτία που ζει μέσα μας φωλιασμένη και η ίδια αυτή προσευχή μπορεί να την ξερριζώση και να την εξοστρακίση». Και καταλήγει ο ιερός Χρυσόστομος λέγοντας: «Χρειάζεται πολύς χρόνος και μόχθος για να διωχθή ο εχθρός και να εγκατασταθή μέσα μας ο Χριστός».

Για το θέμα τώρα των δυσκολιών κατά την προσευχή, πάνω απ' όλα ο Θεός βλέπει την διάθεσι στον άνθρωπο. Είναι ανθρώπινο κάποιες φορές, από κούρασι και από ακηδία, αν το θέλετε, από κάποια ψυχική ταραχή, από κάποια άλλα αίτια, να έχωμε κάποιες παρενέργειες που βέβαια δεν είναι επαινετές. Αλλά και τότε είναι πολύ καλύτερα να λέμε την ευχή, από το να μη προσπαθούμε καθόλου την να λέμε.

Μας έλεγε ο π. Παΐσιος σχετικά: «Να, σήμερα μου ήλθε ένας κοσμικός με φόρα και σκανδαλίσθηκε γιατί πήγε σε κάποιο μοναστήρι και είδε να γελάη, στην εκκλησία μέσα, ένας μοναχός. Και τον άρχισα και του είπα: "Βρε, αυτός ο μοναχός κατ' αρχάς, είναι ο εκκλησιαστικός της Μονής - τον ήξερε ο Γέροντας. Δηλαδή σχεδόν όλη μέρα είναι μέσα στην εκκλησία. Ένα οκτάωρο, πάνω-κάτω, είναι οι ακολουθίες μιας ημέρας, το εικοσιτετράωρο. Επί πλέον από το οκτάωρο, ο εκκλησιαστικός χρειάζεται τρεις-τέσσερις ώρες για να ετοιμάση, καντήλια, πολυελαίους και όλα τα σχετικά για τις προβλεπόμενες καθημερινές ακολουθίες. Ε, είναι φυσικό να μη κάθεται όλες αυτές τις ώρες πάντα κολώνα μέσα στην εκκλησία". Και του είπα:

“Ξερεis τι αγώνα κάνει αυτός; Και συ σκανδαλίσθηκες, καυμένη; Εσύ τι κάνεις; Πας ένα τέταρτο, μισή ώρα, την Κυριακή στην εκκλησία. Και αν πας, και πως πας, και γιατί πας.... Και μετά, την υπόλοιπη εβδομάδα, που πηγαίνεις, που συχνάζεις, τι κάνεις; Ας μη το προχωρήσωμε.... Και σκανδαλίζεσαι, γιατί αυτός γέλασε λιγάκι, η γιατί κουράσθηκε λίγο και λαγοκοιμήθηκε στην εκκλησία και τα παρόμοια; Αυτός είναι ευλογημένος ύπνος, ο εντός της Κιβωτού, μέσα στην εκκλησία. Ο Θεός δεν τα μετράει έτσι. Ας μη κάνωμε σαν τους Καθολικούς, που πάνε λίγο στην εκκλησία και κάθονται σαν βρεγμένες γάτες, σαν παγόβουνα. Εμείς οι Ορθόδοξοι την εκκλησία την αισθανόμαστε σπίτι μας και καθόμαστε πιο άνετα, πιο φυσικά και πιο ανθρώπινα”».

Το τρίτο επί πλέον στοιχείο που έχει το κομβοσχοίνι, είναι ότι είναι ένας πολύ καλός μετρητής. Μπορούμε δηλαδή με αυτό να μετράμε τις ευχές του κανόνα μας, τις ευχές που λέμε. Και ως γνωστόν υπάρχουν κομβοσχοίνια τριαντατριάρια, πενηντάρια, κατοστάρια, τριακοσάρια και δωδεκάρια. Βέβαια τα δωδεκάρια και τα τριαντατριάρια είναι πιο εύχρηστα να τα έχη κανείς και όταν είναι σε χώρο δημόσιο, για να μη γίνεται δηλαδή αντιληπτός, ώστε να μη προκαλή...

Επίσης υπάρχουν οι σταυρωτές ευχές που γίνονται με το κομβοσχοίνι. Σε αυτές τις περιπτώσεις, κρατάμε, αν θέλωμε, το κομποσχοίνι με το αριστερό χέρι και με το ίδιο αυτό χέρι, το αριστερό δηλαδή, μετράμε τις ευχές που λέμε. Τώρα, με το δεξί χέρι, παράλληλα με την κάθε ευχή που λέμε του Ιησού, κάνομε το σημείο του Σταυρού, το οποίο αυτό σημείο συνοδεύεται με μία μικρή μας ταυτόχρονη υπόκλιση, με μία δηλαδή ελαφρυά μικρή μετάνοια, όπως λέγεται. Αλλά πρέπει αυτή η κίνηση να είναι χαλαρή, για να μη γίνεται διάσπασις στην ευχή. Ενωσιολογικά βέβαια ταιριάζει σε κάθε ευχή που κάνομε μαζί με τον σταυρό μας, όταν φθάσωμε στο “ελεησον με”, τότε ακριβώς το δεξί μας χέρι να βρίσκεται στο κατώτερο σημείο της υποκλίσεώς μας. Βέβαια αυτά τα κομβοσχοίνια γίνονται, είτε είμαστε όρθιοι, είτε είμαστε γονατιστοί.

Αυτού του είδους τα κομβοσχοίνια, μαζί με τις εδαφιαίες μετάνοιες, απαρτίζουν τον λεγόμενο “πνευματικό προσωπικό κανόνα” των μοναχών και όχι μόνο των μοναχών, αλλά και κάποιων λαϊκών. Θεωρούνται πιο δραστικά από τα απλά κομβοσχοίνια, τα οποία γίνονται ελεύθερα χωρίς ταυτόχρονες σταυρωτές υποκλίσεις. Αυτά τα ελεύθερα λεγόμενα κομβοσχοίνια μπορούμε να τα κάνωμε, είτε όταν είμαστε όρθιοι, είτε περπατώντας, είτε γονατιστοί, είτε καθιστοί, είτε όταν είμαστε ακόμη και στο κρεβάτι, ανάλογα βέβαια με την περίπτωση. Ενώ, όπως ήδη είπαμε, τα σταυρωτά κομβοσχοίνια γίνονται όταν είμαστε κυρίως όρθιοι. Και όταν υπάρχει κάποιος λόγος, κάποιο πρόβλημα υγείας, κάποια υπερβολική κόπωση, τότε τα κάνομε γονατιστοί.

Επίσης με το κομβοσχοίνι γίνονται και οι “εδαφιαίες” στρωτές μετάνοιες. Δηλαδή, από όρθιοι που είμαστε, πέφτομε κάτω στο δάπεδο, στηριζόμενοι στα χέρια μας,

και σκύβομε ώσπου η κεφαλή μας να ακουμπήσει σχεδόν το δάπεδο. Παράλληλα με όλην αυτήν την κίνησι, κάνομε το σημείο του Σταυρού, με το δεξί μας χέρι, και κρατώντας το κομβοσχοίνι με το αριστερό, μετράμε τις μετάνοιες που κάνομε.

Στις μετάνοιες ενδεικνυται, χωρίς βέβαια να είναι απαραίτητο, να λέμε την ευχή πιο αναλυτικά, δηλαδή να λέμε "Κυριε Ιησού Χριστέ Υιέ του Θεού, ελέησόν με τον αμαρτωλόν". Βέβαια, αυτό είναι θέμα καθαρά προσωπικό. Κατά την γνώμη μας είναι καλύτερα να λέμε ολόκληρο τον στίχο αυτόν της προσευχής για να προλαβαίνωμε να κάνωμε, όπως ήδη είπαμε, την πλήρη μετάνοια, δηλαδή από όρθιοι να πέφτωμε γονατιστοί και εν συνεχεία η κεφαλή μας να βρίσκεται σχεδόν μπρούμυτα κάτω, και κατόπιν αντίστροφα να σηκωνώμεθα πάλι όρθιοι. Επομένως χρειάζεται κάποιος χρόνος. Οπότε, αν λέμε πιο πολλές λέξεις στην κάθε ευχή, προλαβαίνομε να κάνωμε όλην αυτήν την κίνησι πιο φυσιολογικά, πιο άνετα, πιο αρμονικά. Βέβαια, και στην περίπτωσι αυτή, πρέπει να φροντίζωμε, γιατί έτσι ταιριάζει εννοιολογικά, όταν λέμε το "ελεησον με τον αμαρτωλό", κατά την στιγμή εκείνη που λέμε την λέξι "τον αμαρτωλό", να ευρίσκεται η κεφαλή μας στην πιο χαμηλή θέσι, σχεδόν δηλαδή στο έδαφος. Γιατί έτσι, με την στρωτή μετάνοια, παραστατικά εκδηλώνομε, δείχνομε την πτώσι μας, λόγω της προσωπικής μας αμαρτίας ενώπιον του Θεού. Αυτά ως προς τα κομβοσχοίνια.

Βέβαια ξανατονίζομε ότι εμείς που είμαστε στον κόσμο, με ένα σωρό υποχρεώσεις, πρέπει να εξασκηθούμε να λέμε την ευχή ψιθυριστά η νοερά και χωρίς κομβοσχοίνι. Παράλληλα δηλαδή με άλλες ασχολίες που έχομε, κατά τις οποίες τις περισσότερες ίσως φορές, δεν είναι δυνατόν, ούτε άλλωστε αρμόζει, να κρατάμε παράλληλα με την ευχή μας και το κομβοσχοίνι. Όπως και νάχη βέβαια το πράγμα ως προς το κομβοσχοίνι, εκείνο που έχει σημασία είναι ότι δεν πρέπει να προκαλούμε τους άλλους. Δεν πρέπει να επιδεικνυώμεθα δημόσια. Ταυτόχρονα όμως πρέπει να έχωμε ένθεο ζήλο για ομολογία πίστεως, ευχής, κλπ. Όλα αυτά βέβαια είναι θέμα διακρίσεως και ποτέ δεν μπαίνουν σε καλούπια.

Στο σημείο αυτό, ας αναφερθούμε και στους κεκοιμημένους, πως γίνεται δηλαδή η ευχή του Ιησού για τους απ' αιώνος κεκοιμημένους αδελφούς μας.

Μας είχε ρωτήσει, φοιτητές όντες εκείνη την εποχή, ο π. Παΐσιος το εξής: «Τι είναι πιο χρήσιμο, πιο αναγκαίο, να προσευχώμαστε για τους ζωντανούς η για τους κεκοιμημένους;» Και εμείς απαντήσαμε, συναισθηματικά ίσως: «Για τους ζωντανούς, για να μετανοήσουν». Και μας είπε ο σοφός Γέροντας: «Είναι προτιμώτερο να προσευχώμαστε για τους κεκοιμημένους, γιατί αυτοί δεν μπορούν πλέον να αυτοβοηθηθούν, όπως οι ζώντες οι οποίοι μπορούν από μόνοι τους να μετανοήσουν».

Έτσι λοιπόν επιβάλλεται με το παραπάνω να προσευχώμαστε με την μέθοδο αυτή της προσευχής του Ιησού για τους κεκοιμημένους λέγοντας, στην περίπτωσι αυτή: "Κυριε Ιησού Χριστέ, ανάπαυσον τους δούλους Σου". Παρακαλώ να προσέξωμε,

ποτέ να μη γράφωμε την λέξι "πεθαμενοι" στα ψυχοχάρτια η να την αναφέρωμε στις κουβέντες μας, γιατί απλούστατα στην Ορθοδοξία δεν υπάρχουν πεθαμένοι, επειδή αναμένεται η Κοινή Ανάστασις των νεκρών. Οι κεκοιμημένοι δεν μπορούν πλέον να βοηθήσουν τον εαυτό τους, διότι έληξε γι 'αυτούς η προθεσμία. Ο πανάγαθος όμως Θεός και ο δικαιοτάτος Κριτής, έστω και την τελευταία στιγμή, θέλει όλους να τους σώση, "παντας ανθρώπους θέλει σωθήναι". Γι' αυτό περιμένει από εμάς κάτι, στην περίπτωση αυτή.

Εδώ είναι ένα πάρα πολύ λεπτό σημείο, στο οποίο φαίνεται η αρχοντιά του Θεού. Αλλά δυστυχώς αυτή η αρχοντιά του Θεού, αντί να μας συγκινή, να μας φιλοτιμή και να μας γοητεύη, πολλές φορές μας σκανδαλίζει και μας αποπροσανατολίζει. Εν προκειμένω, στο θέμα μας, εάν επενέβαινε από μόνος του ο Θεός για να σώση τις ψυχές αυτές των κεκοιμημένων, ουσιαστικά θα παραβίαζε την ελευθερία τους, την ελευθερία μας δηλαδή γενικώτερα, το αυτεξούσιό μας, που είναι το μεγαλύτερο αγαθό μας. Διότι δεν υπάρχει λογικό δημιούργημα άνευ ελευθερίας. Και αντίστροφα, κάθε ελεύθερο δημιούργημα είναι, εκ κατασκευής, εξ ορισμού, λογικό. Και η μεγαλύτερη διαφορά που έχουμε από τα άλογα ζώα, δεν είναι η δύναμις - επί παραδείγματι υπάρχουν ζώα πολύ πιο δυνατά και πολύ πιο αδύνατα, αν το θέλετε, από εμάς -, ούτε τόσο η νοημοσύνη. Αλλά, ας μην επεκταθούμε. Η μεγαλύτερα διαφορά μας είναι η ελευθερία και η λογική.

Για να γίνωμε πιο σαφείς: Κανένα ζώο, όσο δυνατό κι αν είναι, δεν διανοείται να αλλάξη το φυσικό περιβάλλον στο οποίο ζει. Ενώ ο άνθρωπος ως γνωστόν, είναι ικανός να φέρη τα πάνω κάτω, να τα κάνη όλα αγνώριστα. Αλλά, και αυτος ακόμα ο Θεός, στο όλο σχέδιο της σωτηριολογίας Του έναντι του ανθρώπου, σεβάσθηκε και ενήργησε έτσι ώστε να μη παραβιασθή η ανθρωπίνη ελευθερία, έστω και ελάχιστα. Γιατί είμαστε εκ κατασκευής ελεύθεροι και επιμένει να μας θέλη ελευθέρους. Άλλο θέμα βέβαια, ότι υφιστάμεθα τις συνέπειες της ελευθερίας μας.

Μία φορά ερωτήσαμε τον μακαριστό Γέροντα Παΐσιο: «Γιατί δεν σαρκώθηκε πιο πριν ο Χριστός, ώστε να υπάρξη η βεβαιότητα της σωτηρίας για περισσότερους ανθρώπους;» Και μας απήντησε: «Το ήθελε, αλλά δεν εύρισκε τον κατάλληλο άνθρωπο. Βρήκε την Παναγία άμεμπτη, που δέχθηκε ελεύθερα τον Ευαγγελισμό Της από τον αρχάγγελο Γαβριήλ». Ως γνωστόν, η Παναγία μετά τον σεσοφισμένο δισταγμό της είπε το περίφημο "ιδου η δούλη Κυρίου, γένοιτό μοι κατά το ρήμα σου". Και μετά από αυτές τις λέξεις της Παναγίας Μητέρας μας, ο Θεός έγινε άνθρωπος για να κάνη εμάς τους ανθρώπους θεούς κατά Χάριν.

Η, ας το γενικεύσωμε κάπως. Γιατί δεν κάνει στην επόχή μας προκλητικά θαύματα ο Χριστός; Γιατί δηλαδή στα πρώτα χρόνια του Χριστιανισμού εγίνοντο πάρα-πάρα πολλά θαύματα, ενώ μετέπειτα υπεχώρησε η ποσότης αυτών των θαυμάτων; Πολλά τα αίτια: Η πίστις, η αγωνιστική διάθεσις και πολλά άλλα. Αλλά, η κυριωτέρα αιτία είναι επειδή πλέον σέβεται ο Θεός την ελευθερία μας. Τότε, στην

αρχή δηλαδή της διαδόσεως του Χριστιανισμού, υπήρχε ανάγκη να γίνουν πολλά θαύματα. Υπήρχε ανάγκη να υπάρχει για παράδειγμα το έκτακτο χάρισμα της γλωσσολαλίας κατά την Πεντηκοστή. Και τούτο, όχι γιατί το θαύμα είχε και έχει καμμία ιδιαίτερη αξία, αλλά επειδή, με αφορμή και αιτία το θαύμα, ήταν ευκολώτερο να πιστέψουν οι άνθρωποι στην διδασκαλία των Αγίων Αποστόλων και όλων των τότε εργατών του Ευαγγελίου, οι οποίοι με τα θαύματα τα οποία έκαναν, εγίνοντο, όλοι αυτοί, πιο πιστευτοί και πιο αποδεκτοί στο ακροατήριό τους. Αλλά, εάν τα τότε θαύματα, τα οποία εγίνοντο σωρηδόν, εάν εσυνεχίζοντο με την ίδια συχνότητα και αργότερα, τότε ουσιαστικά θα εκαταργείτο η ανθρωπίνη ελευθερία, διότι το συνεχές προκλητικό θαύμα ουσιαστικά καταργεί την πίστι και δημιουργεί μια μορφή καταναγκασμού.

Οπότε εν προκειμένω τώρα για τους κεκοιμημένους περιμένει από μας ο καλός Θεός να προσφέρωμε ελεύθερα το δικό μας αυτεξούσιο, την δική μας ελευθερία, αβίαστα, από φιλότιμο, υπέρ των ψυχών αυτών των κεκοιμημένων για να βρη, ας μας επιτραπή η έκφρασις, για να βρη αφορμή ο Θεός να βοηθήση και όλες αυτές τις ψυχές των κεκοιμημένων. Και έτσι οι πάντες ωφελούνται. Και οι σεσωσμένοι, και οι κολασμένοι, εφ' όσον και στις δύο καταστάσεις υπάρχουν άπειρες, ατελείωτες, διαβαθμίσεις. Στον μεν Παράδεισο, "εις την οικία δηλαδή του Πατρός", όπως λέγει και η Γραφή, "πολλαι μοναί εισί". Υπάρχουν πολλές καταστάσεις σεσωσμένων, ανάλογα με το πόσο αγώνα έκαναν επί της γης. Όπως ακριβώς στον Παράδεισο, το ίδιο και στην κόλασι υπάρχουν διάφορες διαβαθμίσεις. Βλέπετε, αγαπητοί μου αδελφοί, και στον Παράδεισο υπάρχουν τα λεγόμενα πνευματικά "πηγαδακια". Εκείνο που θέλω να συνειδητοποιήσωμε στο σημείο αυτό είναι ότι, όταν ο άνθρωπος πεθαίνη χωρίζεται η ψυχή του από το σώμα του. Η ψυχή πηγαίνει στον οικείο τόπο όπου εκεί προγεύεται, η την Κόλασι, η τον Παράδεισο.

Αλλά και στον Παράδεισο δεν υπάρχει πλήρης, τετελεσμένη κατάσταση, εφ' όσον δεν υπάρχουν τα αναστημένα σώματα των σεσωσμένων ανθρώπων. Δεν έχει γίνει η Κοινή Ανάστασις των κεκοιμημένων. Ακόμη και οι Άγιοι, εκτός φυσικά της Υπεραγίας Θεοτόκου και του Θεανθρώπου πρωτοτόκου αδελφού μας Ιησού Χριστού, όλοι οι Άγιοι, ευρίσκονται στον Παράδεισο μόνον ως ψυχές. Και όταν είπε ο Κύριος, ότι η βλασφημία κατά του Αγίου Πνεύματος - που όπως έχομε εξηγήσει σε άλλη σύναξι είναι η αμετανοησία - δεν θα συγχωρηθή, ούτε τώρα, ούτε εις τον μέλλοντα αιώνα, εξηγούν, οι θεόσοφοι ερμηνευτές, ότι ο Χριστός εννοούσε εν προκειμένω ότι ο μέλλον αιώνας είναι η χρονική περίοδος η οποία ξεκινά από τον προσωπικό θάνατο του καθενός ανθρώπου και φθάνει μέχρι την Δευτέρα Παρουσία του Χριστού. Τότε θα έλθη οριστικά και ολοκληρωμένα η Βασιλεία του Θεού. Οπότε, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα λόγια του Χριστού συμπεραίνεται ότι μέχρι την Δευτέρα Παρουσία οι άλλες αμαρτίες μπορούν να συγχωρηθούν,

ανάλογα βέβαια με την βαρύτητα των αμαρτιών, με την προσευχή της στρατευομένης Εκκλησίας, δηλαδή με τις προσευχές όλων ημών για τους κεκοιμημένους αδελφούς μας.

Έτσι λοιπόν, παράλληλα με τα τρισάγια, τα μνημόσυνα, μαζί με τα ονόματα που δίνουμε στην Προσκομιδή για μνημόνευσι, μαζί με τα Σαρανταλείτουργα και τις ελεημοσύνες υπέρ των ψυχών των κεκοιμημένων, παράλληλα με όλα αυτά που έχει θεσπίσει θεοπνεύστως η αγία μας Μητέρα Εκκλησία, ενδείκνυται και επιβάλλεται να λέμε, ευκαιρώς-ακαιρώς, το "Κυριε Ιησού Χριστέ, ανάπαυσον τους δούλους σου". Αλλά για τα υπόλοιπα που αφορούν τους κεκοιμημένους, αγαπητοί μου αδελφοί, πρώτα ο Θεός, θα συνεχίσω με περαιτέρω ανάλυσι στην επόμενη μας σύναξι.

(Αρχιμανδρίτης Αρσένιος Κατερέλος,

Ηγούμενος Ι. Μονής Αγίου Νικολάου Δίβρης Φθιώτιδος

Εσπερινή ομιλία στον Ι. Ναό Παναγίας Δεσποίνης Λαμίας κατά το έτος 1999)

πηγή: <http://hristoifantos.blogspot.gr/>

Πηγή: impantokratoros.gr